

Вікторія Годьмаш,
*студентка III курсу
спеціалізації «Теорія музики»
комунального закладу «Ужгородський
музичний фаховий
коледж імені Д. Є. Задора» Закарпатської
обласної ради
(науковий керівник – Віра Мадяр-Новак,
кандидатка мистецтвознавства,
викладачка-методистка)*

ПРО ЗАКАРПАТСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОРНИЙ ГУРТ "ЦІМБОРИКИ"

Упродовж останніх 15-ти років кращим дитячим музичним колективом на Закарпатті був зразковий фольклорний гурт "Цімборики" із Хуста (керівник – вчителька-методистка, викладачка вищої категорії Наталія Шимша). Кілька слів про керівника: Наталія Шимша – досвідчена викладачка музики. До того, як очолила фольклорний гурт "Цімборики", понад 20 років вела клас фортепіано в Хустській дитячій школі мистецтв. Її вихованці незмінно здобували призові місця на міжнародних конкурсах, мали високий рівень підготовки під час вступу до Ужгородського музичного фахового коледжу імені Д. Є. Задора. Після здобуття Україною незалежності опублікувала три фольклорні збірки для піаністів: "Моя співаночка", "Граємо удвох" і "Син Божий народився", які містять закарпатські народні мелодії, щоб піаністи не лише розвивали технічні навички, але й пізнавали фольклорні скарби свого рідного краю – Мараморощини.

У кінці 1990-х – початку 2000-х рр. у Наталії Шимші зародилася ідея створення фольклорного колективу з числа обдарованих учнів Хустської дитячої школи мистецтв. Мета колективу була очевидною: виховувати повагу до національних традицій і пропагувати народне музичне мистецтво свого регіону. До цієї справи Наталія Гаврилівна підійшла серйозно: вивчала історію закарпатського фольклору (зокрема, Мараморощинського), автентичні народні костюми, супутні етнографічні деталі, специфіку закарпатського народного співу, гри на традиційних

народних інструментах, віднаходила цікаві звукозаписи, раритетні рукописи нот та багато іншого.

У 2005 році був створений дитячий фольклорний гурт із назвою «Цімборики» (що означає "друзі"). Керівниця колективу давала дітям завдання вивчити пісні від родичів, (бабусів, дідусів, тіток, дядьків та інших людей, що були носіями закарпатського автентичного фольклору). У підборі дитячого регіонального репертуару їй допомагали збирачі народної музики, які ділилися своїми знахідками з виконавцями гурту. Для роботи з дітьми Наталія Шимша вивчала особливості дитячого голосу. Це робилося для того, щоб і не нашкодити, і якомога яскравіше розкрити дитячий потенціал.

«Цімборики» швидко здобували популярність, займали призові місця на закарпатських обласних конкурсах і фестивалях. У 2017 році на конференції до 95-річчя Володимира Гошовського, в Ужгородському державному музичному училищі (зараз Ужгородський музичний фаховий коледж імені Д. Є. Задора), відбувся виступ гурту, після якого Євген Єфремов, керівник фольклорного гурту «Древо», дав високу оцінку виконавській майстерності і сказав, що цей гурт є взірцем того, яким має бути дитячий фольклорний автентичний колектив.

На жаль, зараз колектив припинив свою роботу, але його діяльність допомогла зберегти зв'язки поколінь, зацікавила слухачів культурними надбаннями наших предків, показала, що на Закарпатті є талановиті й обдаровані діти, які щиро цікавляться народно-музичною культурою рідного краю. Наталія Шимша дуже ретельно підходила до відтворення зразків фольклору Мараморощини. Репертуар колективу складається із закарпатських пісень: дитячих, весільно-обрядових, ліричних, вояцьких, січових, пісень-ігор, коломийок до танцю, балад а також інструментальних мелодій та елементів народної хореографії.

Принципи та підхід до роботи з фольклорним гуртом Наталія Шимша розкрила у своїй статті «Створення дитячого фольклорного гурту та його роль у збереженні народно-пісенної традиції (з досвіду практичної роботи з дитячим зразковим фольклорним гуртом «Цімборики)» для збірки «Володимир Гошовський і Закарпаття». Вона писала, що не так вже й легко створити фольклорний гурт і відмітила: «Керівники часто не обтяжують себе експедиційними пошуками місцевого (унікального) репертуару, а вивчають з колективом загальновідомий український пісенний репертуар або матеріал, почутий по радіо або записаний на CD-

носіях, що призводить до одноманітності репертуару. Нерідко можна бачити, що традиційний одяг учасників не відповідає даному району, інструментальний склад ансамблю неправильно укомплектований» [2, с. 106]. Також Наталія Шимша зауважила, що перед фольклорним гуртом, зокрема, перед його керівником, поставлено цілий ряд вимог, адже виконавці повинні підкреслювати самобутність та унікальність рідного регіону. Отже, перед створенням фольклорного гурту керівнику потрібно визначитися з напрямком, у якому гурт працюватиме.

Дитячий фольклорний гурт «Цімборики» мав у своєму репертуарі тільки автентичні музичні твори, переважно давнього походження, адже такі зразки є надзвичайно цінними. Не використовувалися ані авторські обробки народних пісень, ані обробки інструментальної музики і танців. При виконанні поєднувались спів, інструментальна музика, елементи хореографії та обрядового дійства, адже народна творчість є синкретичною. Також гурт опирався на музичний фольклор своєї місцевості, адже підкреслити неповторність верхів'їв Потисся найкраще зможуть люди, які там проживають. Тому перед тим, як створювати фольклорний гурт, його керівник повинен чітко усвідомлювати відмінність історичного регіону, у якому живе, і добре знати особливості, які йому притаманні.

Для фольклорного гурту важливу роль грає автентичність на всіх рівнях. Тому під час своїх виступів виконавці були одягнені у давній народний одяг, який притаманний їхньому регіону. Пісні виконувалися діалектом, який показує особливості місцевої говірки, включає вокальні засоби, характерні для традиційного народного виконання (відкритий звук, «гукання», нетемперований ладовий стрій тощо). Залучався традиційний інструментальний склад (не допускалося використання тих інструментів, що не відповідають народній традиції). Хореографія також автентична: танці не містили балетної постановки чи авторської обробки. Щодо репертуару, то керівниця гурту не тільки орієнтувалася на давні народні зразки, а й враховувала вік учасників, тому до репертуару завжди входили дитячі пісні, речитативи, забавлянки, веснянки-заклички, щедрування, віншівки, ігрові пісні. Виконавці підліткового віку також могли виконувати певні обрядові пісні, призначені для молоді та дорослих: купальські, жниварські, весільні тощо. Приділена увага і сценічній поведінці, яка була такою, що відповідає носіям автентичного

фольклору (без надуманої жестикуляції, міміки, етрадної поведінкової манери).

Завдяки невтомній праці керівника фольклорного гурту «Цімборики» колектив отримав звання взірцевого і став яскравою сторінкою музичної історії Закарпаття. Поки що, після Наталії Шимші ніхто не продовжив популяризацію народної музичної культури Закарпаття, але є надія, що діяльність цього гурту надихне когось на подальше виконання кращих зразків фольклору, що буде демонструвати багатство і самобутність регіону.

Список використаної літератури та джерел

1. *Криванич Мирослава*. Зразковий фольклорний гурт «Цімборики». URL: https://khust-miskrada.gov.ua/gurt-cimboriki/?fbclid=IwAR27yXE7sGO0X4_z1JRBxYux-2j4MrO1LSzRWQIlvuQlak8OWJXGoV27Wok (Дата звернення 10.11.2023).
2. *Шимша Наталія*. Створення дитячого фольклорного гурту та його роль у збереженні народно-пісенної традиції (з досвіду практичної роботи з дитячим зразковим фольклорним гуртом «Цімборики») // Володимир Гошовський і Закарпаття: збірник статей і матеріалів. Ужгород, 2017. С. 106–118.

Додаток

Відзнаки колективу:

1. Лауреат II премії XII Всеукраїнського фестивалю «Червона рута» у номінації «автентичний фольклор» (м. Київ, 2011 р.);
2. Лауреат I премії Всеукраїнського дитячого фольклорного фестивалю «Орелі» (Музей Івана Гончара, Центр національної культури) у номінації «найкращий дитячий автентичний костюм», (м. Київ, 2008, 2014 рр.) та у номінації «За збереження, продовження та примноження розмаїття української традиційної культури» (2016 р.). На цьому фестивалі було проведено два майстер-класи гри на скрипці з автентичним скрипалем Мирославом Кошаном (с. Олександрівка, Хустського р-ну, Закарпатської обл.), а також майстер-клас із колядок та вертепного дійства з керівником гурту «Цімборики» Наталею Шимшою, за що отримали Подяку Міністерства культури України;

3. Лауреат I премії Відкритого фестивалю-конкурсу традиційного мистецтва «Яворові гуслі» (с. Драгово, Хустського району, 2011, 2013 рр.);
4. Лауреат I премії II Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячої та юнацької творчості «Яскрава країна» та володар спеціального призу «За збереження автентичного фольклору краю» (Ужгород, 2014 р.);
5. Лауреат I ступеня VI-го, VIII-го та IX-го обласного фольклорного фестивалю-конкурсу «Веселковий передзвін» (Ужгород, 2016, 2018 рр.), у номінації «Народні ігри, дійства, обряди» (2019 р.) та Диплом гран-прі Борис Кароліні, учасниці гурту «Цімборики» у номінації «Пісенний жанр» (2018 р.);
6. Участь у фольклорному фестивалі колядницьких колективів “Котилася торба” у рамках фестивалю «Червене вино» (Мукачево, 2013, 2016 рр.) та у благодійному фестивалі «Пинтя-фест» (с. Велятино, 2015–2019 рр.);
7. Учасник телевізійного проекту та гала-концерту «Загудеме в'єдно в Рокаш-оркестрі» (телеканал «М-студіо», 2015 р.);
8. Учасник сольного концерту солістки Заслуженого академічного Закарпатського народного хору Мирослави Копинець (2016 р.);
9. Дипломант XVIII різдвяного фестивалю «Велика коляда Закарпатська» у номінації «За збереження, розвиток та популяризацію українських Різдвяних традицій» (Львів, 22.01.2017 р.);
10. Дипломант VШ відкритого фестивалю-конкурсу стрілецької пісні «Красне поле» у номінації «За збереження і розвиток народних традицій Закарпаття» (Хуст, 2017 р.);
11. Диплом I ступеня IX Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Вишгородська Покрова» (м. Вишгород, 12–16.10.2017 р.);
12. Гран-прі у міському фестивалі-конкурсі шкільної колядки-щедрівки «Різдвяна колядка – захисникам України» (Хуст, 2018 р.);
13. Подяка за високопрофесійний виступ в арт-проекті Заслуженого академічного Закарпатського народного хору «Зіркове майбутнє Срібної Землі» (Ужгород, 2018–2019 рр.);
14. Pametni list folklornomu souboru «Zimboriki» отримали на фестивалі національних меншин (м. Устя над Лабем, Чеська республіка, 25.04.2018 р.);
15. Pametni list «100 let statnosti 1918 – 2018» folklornomu souboru «Zimboriki» (м. Ждяр над Сязавоу, Чеська республіка, 29.10.2018 р.).